

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ**

УДК 338.46

Крамаренко Галина Олександрівна

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНИМ КОМПЛЕКСОМ**

Спеціальність 08.06.01 - Економіка підприємства і організація виробництва

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Донецьк - 1998

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Дніпропетровській академії управління, бізнесу та права (м. Дніпропетровськ) Міністерства освіти України.

Науковий консультант - доктор економічних наук,
Ткаченко Володимир Андрійович,
проректор Дніпропетровської академії
управління, бізнесу та права.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Пиля Василь Іванович,
заступник директора Науково-дослідного економічного
інституту Міністерства економіки України (м. Київ);

доктор економічних наук, професор
Фінагін Валентин Вікторович,
заступник директора Інституту
економіко-правових досліджень НАН
України (м. Донецьк);

доктор економічних наук, професор
Драгун Леонід Миколайович,
завідувач кафедри економіки будівництва
Придніпровської державної академії будівництва та
архітектури (м. Дніпропетровськ).

Провідна установа - Рада по вивченню продуктивних сил України
НАН України, відділ дослідження проблем
розвитку та розміщення галузей соціальної
сфери (м. Київ).

Захист відбудеться “17” грудня 1998 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради
Д 11.151.01 Інституту економіки промисловості НАН України: 340048, м.Донецьк,
вул.Університетська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Інституту економіки промисловості НАН
України: 340048, м.Донецьк, вул.Університетська, 77.

Автореферат розісланий “12” листопада 1998 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Поклонський Ф.Ю.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Згідно з рішеннями уряду щодо прискорення соціально-економічного розвитку країни та усіх сфер життя суспільства здійснення переходу до ринкової економіки повинно забезпечити подальше зростання суспільного виробництва та його ефективності. Проте теперішній момент економічного стану України не дає підстав для того, щоб говорити про корінний перелом у соціально-економічному розвитку країни.

Послаблення соціальної спрямованості економіки виявилось і у зниженні масштабів зміцнення матеріальної бази підприємств та організацій невиробничої сфери, їх технічної оснащеності. Якщо середньорічні темпи приросту витрат держбюджету України, що направлялися на розвиток галузей соціально-культурного призначення, у 60-ті роки становили 7,6 %, то у наступному десятиріччі - 4,5 %, а в першій половині 90-х років - 3,7 %.

Це призвело до відставання розвитку невиробничої сфери порівняно з досягнутим рівнем виробничих сил і потребами населення. Спостерігається застій у розвитку матеріальної бази охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, освіти та інших галузей невиробничої сфери. Особливо слабо задовольняються потреби населення у платних послугах.

Важлива роль серед галузей невиробничої сфери належить житлово-комунальному господарству. За своїм змістом і структурою воно є одним з найскладніших і багатогранних об'єктів управління, покликаних вирішувати соціально-економічні та соціально-політичні завдання суспільства. У структурі платних послуг населенню у 1995 році на житлово-комунальні послуги припадає 41 %. Зараз у ньому зайнято 0,8 млн. чоловік, вартість основних фондів у 1995 році склала 400 млн.грн.

Проте досягнутий рівень розвитку житлово-комунального комплексу ще не задовольняє потреб населення, а матеріально-технічна база цієї сфери далека від досконалості.

В економічних публікаціях останніх років, присвячених розвитку невиробничої сфери, знайшли відображення розробки проблеми економічних відносин, що тут склалися, закономірностей, її місця і значення у задоволенні потреб населення і розв'язанні соціальних завдань. Цим питанням приділено увагу у ряді монографічних досліджень і статей М.В.Солодкова, В.М.Руттайзера, В.П.Корчагіна, Є.М.Жильцова, І.П.Булєєва, Г.Х.Попова, Г.П.Іванова, Л.І.Ікобсона, М.Д.Прокопенка, В.В.Фінагіна та ін. Питання економічного районування, регіонального розвитку та управління розглянуто у деяких монографіях і статтях А.Г.Аганбегяна, Д.Л.Биковського, В.Н.Вяткіної, М.Г.Чумаченка, М.І.Іванова, М.Г.Ісаєвої, В.В.Кістанова, А.П.Левіна, Н.А.Нестерова, П.Г.Цицина та ін. Напрямок радикальної реформи всієї системи планування, що зараз розгортається, висвітлюються в роботах В.В.Попова, Н.М.Шмельова, О.М.Алова, О.І.Амоши, В.Г.Афанасьєва, В.А.Гавриленка, В.Н.Черковця, Н.І.Комкова, Ф.М.Лістенгурта, А.І.Панченка, Б.М.Смєхова, Я.М.Уринсона, В.К.Мамутова, С.С.Аптекаря, Б.М.Біренберга, Ф.Ю.Поклонського та ін.

Дослідженню теоретичних, методичних і практичних аспектів удосконалення галузевого планування, проблем побудови та реалізації взаємопов'язаних систем моделей для вирішення найважливіших завдань перспективного розвитку галузей і багатогалузевих комплексів присвячені роботи Л.Д.Бродської, Ю.В.Макогона, Б.А.Волчкова, І.І.Єрьоміна, А.М.Кутиркіна, Н.Ш.Кремера, М.Л.Лемешева, В.Е.Нейенбурга, В.А.Смирнова, Ю.П.Тимчука, Ф.І.Євдокимова та ін. Проблеми дослідження механізмів управління регіональними господарськими системами та їх складовими в умовах формування ринкових відносин розглянуті в роботах А.І.Акмаєва, Я.Г.Берсуцького, Г.В.Дзися, М.І.Долішнього, В.Н.Лексіна, І.І.Лукінова, В.І.Пили, І.Ф.Пономарьова, В.А.Ткаченка, М.Г.Чумаченка та інших вчених.

Але питання планування галузей невиробничої сфери в умовах переходу до ринкової економіки залишаються маловивченими. Відсутні публікації, які присвячено дослідженню житлово-комунального господарства як нової організаційно-економічної структури, тобто в тому його якісному стані, котрого воно набуває за умов переходу до ринкової економіки. Спостерігається певний дефіцит теоретичної забезпеченості господарської практики з питань

оптимізації пропорцій галузевого і територіального аспектів планування невиробничої сфери, меж управлінських свобод регіонів та спонукальних мотивів господарювання на цьому рівні, оптимального поєднання державної та місцевої ініціативи) взаємозалежності виробничого і соціального аспектів господарської діяльності. Потребують додаткового теоретичного осмислення організаційно-економічні аспекти регіонального управління галузями невиробничої сфери. Виникнення великих у масштабах району галузей невиробничої сфери по-новому формулює управлінські завдання перед регіональними органами місцевої влади та органами управління на конкретних підприємствах, що є невід'ємною частиною цієї галузі.

Серйозний дисбаланс виявлено у невиробничій сфері регіонів. Галузевий принцип залишкового інвестування соціального розвитку територій в зоні дії підприємств житлово-комунального комплексу

призвів до істотних перекосів у його розвитку не тільки між різними регіонами, але й у середині кожного з них на конкретних підприємствах. Це загострює необхідність опрацювання ефективного механізму регулювання процесів суспільного відтворення виробництва, забезпечення пропорційності розвитку невиробничої сфери.

Нинішня перебудова організаційно-управлінських структур виступає логічним елементом у процесі переходу до ринкового механізму господарювання. Здійснення цієї реорганізації вимагає відпрацювання відповідної методології, критеріїв оцінки їх ефективності.

Докорінні зміни відбуваються у плануванні невиробничої сфери, яка має все більш довготривалий характер. Підвищуються вимоги до наукового обґрунтування довготривалого планування економіки та опрацювання відповідних концепцій. Принципово нових властивостей набуває цільове програмування, яке у поєднанні з комплексними планами розвитку територій перетворюється на головний інструмент управління у регіоні.

Актуальність зазначених теоретичних, організаційних та методологічних проблем з урахуванням нової економічної ситуації в Україні та її регіонах визначила мету і основні завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація пов'язана з виконанням досліджень, передбачених планом науково-дослідних робіт по договорах № 301/25-1, № 301/25-2 та №301/30-3, що стали складовою частиною Національної програми України "Критичні технології" (Розділ 1. Технології життєзабезпечення населення України) і основою плану НДДКР Державного базового центру критичних технологій в машинобудуванні "Криттехмаш",

Мета та основні завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є опрацювання теоретичних, методологічних і методичних положень, наукових і практичних рекомендацій створення організаційно-економічного механізму управління підприємствами невиробничої сфери, обґрунтування допустимості та ефективності нових організаційно-господарських структур в умовах цивілізованих ринкових відносин.

Відповідно до поставленої мети в дисертації вирішуються такі задачі:

визначення місця об'єктів невиробничої сфери в системі суспільного виробництва; сутності пропорційності та її прояву у розвитку невиробничої сфери, досягнення економічно обґрунтованої пропорційності у розвитку окремих її підприємств;

опрацювання методологічних особливостей планування діяльності житлово-комунального комплексу як окремого підприємства;

підвищення комплексності планування, удосконалення форм і методів поєднання галузевого і територіального планування, підвищення рівня збалансованості планів, удосконалення системи планових показників;

формування раціональної системи управління підприємствами невиробничої сфери, адекватної рівню розвитку виробництва і характеру вирішуваних завдань; координація функцій управління, спрямованих на забезпечення узгодженої взаємодії підприємств у середині комплексу, погодженість галузевих і територіальних інтересів; концентрація виробничо-технічного і ресурсного потенціалу в рамках окремих об'єднань і підприємств, підвищення відповідальності за ефективність використання цього потенціалу; опрацювання принципово нової схеми управління

житлово-комунальним комплексом в цілому;

аналіз функціональної структури невиробничої сфери; перелік рекомендованих показників для аналізу і планування заходів по удосконаленню управління підприємствами, диференційованих за рівнями управління; комплексна оцінка розвитку основних елементів і системи управління в цілому; формування системи показників плану удосконалення управління; визначення економічної ефективності заходів по удосконаленню управління житлово-комунальним комплексом;

встановлення критеріїв та системи показників планування підприємств невиробничої сфери; удосконалення систем і методів соціально-економічного планування на всіх рівнях управління, поліпшення наукового обґрунтування планових розробок, посилення впливу науки на ефективність та оптимальність планових рішень та цілеспрямованість планів економічного і соціального розвитку;

опрацювання економіко-математичних методів і моделей планування розвитку невиробничої сфери; пошук шляхів, підходів до аналізу виробничих ситуацій, процесу прийняття рішень при оптимальному плануванні; побудова економіко-математичних моделей планування господарської діяльності з відповідним алгоритмічним забезпеченням; визначення методів подолання несумісних обмежень у задачах перспективного і поточного планування; розгляд ряду моделей оптимального планування з використанням невластивих задач лінійного і випуклого програмування;

планування розвитку невиробничої сфери в умовах інтенсифікації економіки; планування інтенсифікації використання ресурсів (трудових, матеріальних), науково-технічного прогресу; планування темпів і пропорцій розвитку; планування міжгалузевих пропорцій та ефективності розвитку житлово-комунального комплексу.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретико-концептуальні, методологічні, методичні та прикладні аспекти розвитку підприємств невиробничої сфери у період формування ринкових відносин, організаційно-економічний механізм управління цим процесом. Об'єктом дослідження є житлово-комунальний комплекс як сукупність соціально-економічних систем, під якими розуміють конкретні підприємства невиробничої сфери. Ряд аспектів функціонування житлово-комунального господарства аналізується на прикладі Дніпропетровської області. Діючі у регіоні політичні, економічні і соціальні механізми досліджуються у єдності, взаємних зв'язках та взаємовпливі. Узагальнення проводиться на базі ретроспективного аналізу, вивчення сучасних процесів, а також прогнозних розробок з урахуванням цивілізованих ринкових відносин.

Методологія та методика дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є положення теорії ринкової економіки, наукові праці вчених-економістів, у яких висвітлено фундаментальні положення теорії розвитку територіальних господарських систем, формування регіональної політики, становлення системи місцевого самоврядування, ролі держави в економіці. Дослідження базується на теоретичному положенні про те, що в умовах переходу до ринкового механізму господарювання постає завдання підсилення комплексної дії плану, економічних важелів і стимулів для досягнення високих кінцевих результатів за рахунок використання інтенсивних, якісних факторів зростання, для прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості продукції (робіт, послуг), підвищення ефективності діяльності підприємств невиробничої сфери.

Матеріал дисертації згруповано навколо декількох основних концепцій, котрі складають базовий набір інтелектуальних інструментів, покладених в її основу, зокрема, концепції планування та управління житлово-комунальним комплексом як єдиною цілісною системою в умовах ринкових відносин.

Міждисциплінарний характер досліджень організаційно-економічного механізму управління визначив численний спектр методів, покладених в його основу: загальнонаукових (метод системного аналізу, синтез моделювання, формалізація, міждисциплінарні економічні оцінки, картографічний), конкретно економічних (балансовий, нормативний, статистичні вибірки, статистичні групування), економіко-математичних.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, матеріали Міністерства статистики України, управління статистики Дніпропетровської області, Міністерства житлово-комунального господарства, обласних і міських управлінь житлово-комунального господарства Дніпропетровського регіону, аналітичні матеріали Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

застосовано комплексний соціально-економічний підхід до управління інтеграційними процесами при формуванні нових організаційно-господарських структур, який полягає в організаційно-методичному забезпеченні систем управління підприємствами невиробничої сфери з урахуванням особливостей і специфіки ринкових відносин;

сформульовано поняття "житлово-комунальний комплекс" як сукупності взаємопов'язаних і взаємообумовлених суб'єктів і видів діяльності, орієнтованих на позитивну динаміку рівня та якості життя населення, що забезпечує стабільну, збалансовану соціально-економічну орієнтацію потенціалу підвідомчих територій, розкрито важливі народногосподарські і соціальні завдання, що стоять перед ним;

проаналізовано вплив ринкових відносин на процеси територіальної організації суспільного виробництва як системи соціально-економічних процесів;

запропоновано новий організаційно-економічний механізм управління підприємствами невиробничої сфери, в основу якого покладено ринкові відносини, регіональне управління і структурну трансформацію галузей невиробничої сфери, територіальну організацію суспільного виробництва;

досліджено і поглиблено теоретико-методологічні і науково-методичні основи управління в регіональних господарських системах невиробничої сфери як сукупності соціально-економічних процесів з урахуванням особливостей ринкових відносин і структурної трансформації систем і механізмів управління, розглянуто специфічні особливості функціонування житлово-комунального комплексу, його місце і роль у системі суспільного виробництва в умовах ринку;

опрацьовано методичне забезпечення організаційно-економічного механізму управління підприємствами житлово-комунального комплексу по всьому життєвому технологічному циклу процесів і процедур, проведено аналіз і оцінку можливості трансформації організаційно-господарських структур невиробничої сфери, запропоновано моделі територіальної організації житлово-комунального комплексу і систему його управління під впливом процесів ринкоутворення.

Концентрація виробничо-технічного і ресурсного потенціалу у рамках окремих об'єднань і підприємств об'єктивно зумовлює появу нових організаційно-структурних форм, які розглянуто у даній роботі. Опрацьована принципово нова схема управління житлово-комунальним комплексом сприяє істотному підвищенню рівня роботи державних і місцевих органів управління в умовах переходу до ринку, а також забезпечує органічне поєднання галузевих і територіальних методів планування та управління.

У роботі розглянуто питання ефективності управління невиробничою сферою на базі широкого використання сучасних економіко-математичних методів та обчислювальної техніки для всебічного обґрунтування планових рішень. Використання адекватного економіко-математичного інструментарію створює передумови для переходу до більш досконалої технології планування господарської діяльності за умов інтенсифікації економіки і дає змогу реально поєднувати принципи централізованого планування, повного господарського розрахунку та ринковий механізм господарювання.

У дисертації, виходячи з вирішення завдань докорінної перебудови управління економікою, розглянуто проблему планування інтенсифікації використання ресурсів. Для аналізу та оцінки інтенсифікації суб'єктів управління запропоновано систему диференційних показників, розглянуто напрямки інтенсифікації, найважливіші чинники. З урахуванням аналізу основних показників діяльності житлово-комунального комплексу по підгалузях вивчено перспективу його розвитку, можливості послідовного поліпшення параметрів технічного рівня і якості продукції.

Особливу увагу надано ліквідації диспропорційності, що ускладнює процес відтворення

суспільного виробництва та інтенсифікацію об'єктів невиробничої сфери. Розв'язання проблеми розглядається у напрямку збалансованості, що виступає передумовою зростання ефективності виробництва, підвищення темпів їх економічної перебудови. Забезпечення запланованих пропорцій розвитку розглянуто на принципово новій основі - використанні переважно економічних методів господарського керівництва. Ці методи використані у плануванні і в управлінні невиробничою сферою в умовах ринку.

Здійснено нові підходи до планування міжгалузевих пропорцій розвитку житлово-комунального комплексу з урахуванням ринкових відносин. Як головні напрямки удосконалення господарського механізму досліджено питання ліквідації відомчої ієрархії та переходу до цільового розподілу ресурсів через систему фондів, організованих за територіальним принципом. Рекомендовано залучення державних коштів здійснювати через систему загальнодержавних програм розвитку будівництва і розподілу житла, об'єктів комунального призначення. За рахунок цих коштів повинна забезпечуватися реалізація системи нормативних показників розвитку житлово-комунального комплексу, організованої у єдиний комплексний стандарт умов життя.

Опрацьовано варіанти переходу до переважно інтенсивного відтворення виробництва з урахуванням проблеми співвідношення темпів зростання галузей невиробничої сфери. Орієнтацію капітальних вкладень націлено на покращання внутрішньоконструкційної та міжпродуктової структур, а також умов ринку. Міжгалузева збалансованість передбачає відповідність продукції, що виробляється комплексом і призначається для виробничого споживання, до потреб у ній. Для цього планується потреби у продукції (роботах, послугах) невиробничої сфери пов'язувати з можливостями виробництва. Розглядаючи методи досягнення пропорційності у підгалузях і на їх підприємствах, особливу увагу приділено переходу на повне самозабезпечення і самофінансування в умовах ринку.

Досягнення повної збалансованості та оптимальності розвитку економіки невиробничої сфери вивчено згідно з вимогами закону планомірного пропорційного розвитку і категорії ефективності суспільного виробництва. При плануванні ефективності функціонування житлово-комунального комплексу враховано його структуру, народногосподарський та галузевий аспекти. Запропоновано принципову схему взаємозв'язків плану удосконалення управління житлово-комунального комплексу з основними розділами плану економічного і соціального розвитку. Планування ефективності спрямовано на радикальне підвищення ефективності економічного і соціального розвитку регіонів при переході до ринкових відносин.

Вирішення регіональних проблем, задоволення потреб населення у послугах невиробничої сфери у необхідній кількості, якості та асортименті рекомендовано здійснювати відповідно до раціональних норм.

З метою істотного поліпшення планування ефективності комплексу запропоновано систему показників інтенсифікації та зростання. Розроблено метод нормативного планування співвідношення зростання результатів виробництва житлово-комунального комплексу та його оплати, що дозволяє пов'язувати матеріально-речову і вартісну сторони процесу відтворення виробництва у регіоні.

Наукове значення проведеного дослідження полягає у розвитку теоретичних положень щодо підвищення ефективності управління підприємствами житлово-комунального комплексу, обґрунтуванні методичних рекомендацій по удосконаленню механізму його

регулювання на основі узагальнення та урахування накопичених світових розробок та практичного досвіду.

Практичне значення отриманих результатів. Практична цінність дисертації полягає в тому, що опрацьовані в ній теоретичні положення і методичні підходи до реалізації складових організаційно-економічного механізму управління і розвитку підприємств невиробничої сфери можуть бути використані при формуванні державної регіональної політики, в економіко-аналітичній та прогностичній роботі регіональних органів управління при вирішенні проблем економічної оптимізації компонентної та просторової структур територіального житлово-комунального комплексу і регіональної господарської системи, опрацьованні регіональних програм, удосконаленні організаційних структур управління, координації підприємницької

діяльності, виробленні економічних важелів регулювання ринку послуг.

Опрацьовані у дисертації методологічні і методичні аспекти передпланових досліджень і комплексного планування регіональних господарств одержали апробацію у концепції розвитку народного господарства України на період 1997-2000 років та у поєднанні з локальними цільовими комплексними програмами з основних напрямків розвитку регіонального господарства.

Концептуальні положення про принципи формування адекватних ринковому господарському механізму регіональних організаційно-управлінських структур, що викладені у дослідженні, знайшли застосування у розробці генеральних схем управління міста Дніпропетровська і Дніпропетровської області, поєднанні їх у принципово нову єдину Генеральну схему управління житлово-комунальним комплексом та його підприємствами.

Дисертаційні розробки з питань функціонування управлінського апарату регіональних органів використано при створенні структур виробничого об'єднання житлово-комунального комплексу міста Дніпропетровська і опрацюванні принципів організації роботи апарату управління.

Особистий внесок здобувача. До основних наукових результатів, які становлять особистий здобуток дисертанта і виносяться на захист, належать такі:

1. Теоретичне обґрунтування визначення "організаційно-економічний механізм управління підприємствами невикробничої сфери" в умовах ринкових відносин.

2. Теоретичне обґрунтування категорії "житлово-комунальний комплекс", його структуризація і концепція еволюції регіонального ринку послуг.

3. Методика і оцінка трансформації територіально-організаційних структур житлово-комунального комплексу в умовах взаємодії процесів ринкоутворення.

4. Модель організаційно-економічного механізму управління невикробничою сферою за умов становлення ринкових відносин і діяльності суб'єктів у перспективі.

5. Модель соціального механізму регулювання регіонального управління житлово-комунальним комплексом, ідея, місце єдиного комплексного стандарту умов життя і механізм його реалізації.

6. Методика і функціонально-алгоритмічні характеристики показників аналізу та планування розвитку підприємств невикробничої сфери.

7. Методичні принципи, методика формування і механізм реалізації регіональних програм у сфері послуг, модель оптимального розподілу бюджетних ресурсів на їх фінансування.

8. Теоретичне обґрунтування категорії "єдиний комплексний стандарт умов життя".

9. Концепція та методика стратегічного регіонального планування і координації інвестиційної діяльності як основи реалізації просторової стратегії у невикробничій сфері і розвитку її підгалузей та виробництв.

10. Система механізмів державного регулювання і територіального розвитку невикробничої сфери, особливості фінансово-бюджетного, податкового, грошово-кредитного регулювання розвитку регіональних і локальних ринків послуг.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень доповідалися, обговорювалися та одержали позитивну оцінку:

на Всесоюзній школі "Проектування автоматизованих систем контролю та управління складними об'єктами", м. Туапсе, 1986 р.;

Міжнародній науково-практичній конференції "Реструктуризація економіки та інвестиції в Україні", м. Чернівці, 1998 р.;

науково-практичній конференції "Проблеми становлення ринкової економіки: інформаційне і фінансове забезпечення діяльності підприємницьких структур", м. Севастополь, 1998 р.;

У міжнародній конференції "Франція і Україна, науково-практичний досвід в контексті діалогу національних культур. Стратегія економічного розвитку промислових регіонів України", м. Дніпропетровськ, 1998 р.;

науково-методичній конференції "Актуальні проблеми підготовки спеціалістів для митної служби України на сучасному етапі", м. Дніпропетровськ, 1998 р.

Публікації результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано 52 наукових праці, в тому числі 3 монографії, з них 1 індивідуальна, 5 брошур, 32 наукові статті, 8 тез доповідей на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій - 82,2 друк.арк., з яких особисто автору належить 60,2 друк.арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається з вступу, п'яти розділів, висновків; загальний обсяг - 406 сторінок, що містять 45 таблиць, 8 малюнків. Список використаних літературних джерел -280 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Розділ 1. Проблеми формування виробничо-економічних структур. Економічні реформи в Україні характеризуються наявністю численних проблем, негативних тенденцій. Особливо насторожують кризові явища в інвестиційній та інноваційній діяльності. У ряді галузей виробничої сфери істотно скоротилося виробництво, хоча певною мірою цей фактор можна розглядати як прогресивні структурні зміни в економіці. і, відповідно, передмову майбутнього економічного зростання в якісному плані. Проте кризові явища в економіці України спостерігаються повсюдно, охоплюючи всі галузі господарської діяльності. Таке падіння виробництва значно знижує рівень життя народу, зростає соціальне напруження та відбуваються інші негативні соціально-економічні і суспільні процеси.

Значною мірою деформували структуру міжгалузевих потоків процеси гіперінфляції. Найбільш високими темпами виробництво скорочувалося у галузях, що працюють безпосередньо на споживчий ринок та задоволення соціальних потреб суспільства (у легкій і харчовій промисловості, житлово-комунальному господарстві, сфері послуг тощо). Для правильної оцінки процесу реформ є необхідним комплексний, системний аналіз соціально-економічного стану суспільства. Здійснення економічної політики на сучасному історичному етапі реформування включає створення ефективних організаційних і правових механізмів економічного і правового регулювання.

У структурних змінах не менш важливу роль відіграє визначення впливу деталізованих сфер виробничої, соціальної та ринкової інфраструктури. У системі централізованого управління економікою все це укладалося в однозначну адміністративно-розподільчу схему. Та якщо у промисловості, сільському господарстві та державній ринковій торгівлі ще мали місце обмежені ринкові відносини, то у невиробничій сфері, зокрема у житлово-комунальному господарстві, ринок практично був відсутній. Не працював ринок цінних паперів та грошей, праці і нерухомості.

Зараз в Україні відбувається доволі бурхливий процес формування системи ринків у різних формах, властивих перехідному періоду. Але, на жаль, вони поки відрізняються від сучасних цивілізованих ринків, які склалися і функціонують в економічно розвинутих країнах. За нових умов господарювання значно підвищується роль прогнозування і планування. Дії регулюючих ринкових механізмів повинні доповнюватися державним, правовим та економічним регулюванням, без чого успішна модернізація економіки, її структурне трансформування під ринковий попит і задоволення соціальних потреб людини і суспільства не відбудуться або здійснюватимуться дуже довго.

Значна частина створюваного суспільством національного прибутку направляється державою на розвиток невиробничої сфери. Масштаби її діяльності характеризуються збільшенням частки вкладень. Так, за період з 1990 по 1995 роки у структурі основних фондів збільшилась частка вкладень у цю галузь в 1,3 раза, у тому числі у житлово-комунальне господарство та побутове обслуговування населення - в 1,41 раза. Зростання вартості основних фондів у невиробничій сфері пояснюється, в основному, ціновим фактором. Ступінь зносу у 1995 році склала 37,5 %. З них у невиробничій сфері -38,2 %, у житловому господарстві - 42 %, у комунальному господарстві і побутовому обслуговуванні населення - 47 %.

Відносини з приводу створення послуг у невиробничих галузях є одночасно відносинами суспільне організованого споживання продукції, створюваної у матеріальному виробництві. Розмір коштів, що направляються у галузі невиробничої сфери, визначається потребами

суспільства у результатах їх діяльності, а також виробленим національним доходом. Джерелом фінансування цих потреб виступають загальнодержавні фінансові ресурси, які виділяються з бюджетних і позабюджетних фондів. Проте потреби суспільне значущого характеру внаслідок обмеженості загальнодержавних ресурсів покриваються ними лише у розмірах необхідного мінімуму на принципах часткового фінансування за рахунок коштів державного бюджету. Задоволення цих потреб понад установлений нормативний рівень здійснюється з інших фінансових джерел, у тому числі з коштів населення.

Серед галузей невиробничої сфери важливе місце належить житлово-комунальному господарству. Простежується тенденція випереджаючого темпу зростання обсягу платних послуг у цій галузі порівняно із загальним обсягом наданих платних послуг, їх частка у структурі таких послуг змінилася з 16,1 % у 1990 році до 41 %-у 1995 році. Це свідчить про пріоритетний розвиток житлово-комунального комплексу.

В дисертації вперше обґрунтовується допустимість та ефективність діяльності нової організаційно-господарської структури - житлово-комунального комплексу. Галузева організація цього комплексу є частиною організації всього суспільного виробництва, їй притаманні загальні закономірності і особливості формування та розвитку, свої форми. Вивчивши закономірності та особливості формування житлово-комунального комплексу, можна практично регулювати цей складний процес, добиваючись оптимальної пропорційності у розвитку окремих підгалузей і у кінцевому підсумку - величезної економії затрат суспільної праці. Але в діяльності комплексу помітні такі негативні явища, як територіальна розосередженість підрозділів, їх невиправдано велика роздрібненість, відомча роз'єднаність, що порушує прийнятні пропорції між галузями матеріального виробництва і невиробничою сферою.

Найкращі результати при формуванні житлово-комунального комплексу досягаються, якщо соціальна інфраструктура розвивається, випереджаючи темпи розвитку всього господарства. У найближчі роки зміцнення невиробничої сфери стане одним з факторів інтенсифікації суспільного виробництва. З цим пов'язується необхідність реформування житлово-комунального комплексу, яке дозволило б вирішити проблеми у цій галузі.

Визначальною умовою створення соціально-орієнтованого ринку в Україні є включення у товарно-грошові відносини такої важливої сфери економіки, як житлово-комунальний комплекс, що реалізує інтереси кожної людини. Тут зайнято майже 15% працюючого населення. Питома вага капітальних вкладень у житлове будівництво складає 20,9 % їх загальної вартості. Житловий фонд становить понад 25 % відтворюваного нерухомого майна.

Концепція соціально-економічного розвитку країни передбачає досягнення економічно обґрунтованої пропорційності розвитку окремих підгалузей житлово-комунального комплексу у кожному регіоні. На перший план по мірі зростання масштабів житлово-комунального комплексу та ускладнення взаємозв'язків між його підгалузями і виробництвами висувається необхідність поліпшення їх діяльності, *отже*, досягнення необхідної збалансованості у розвитку. Звідси виникає проблема опрацювання організаційно-економічного механізму управління, за допомогою якого можна було б безпомилково регулювати процеси життєдіяльності. Обсяг капітальних вкладень і вартість основних фондів по підгалузях можуть слугувати чашами терезів при визначенні рівня його територіальної організації та функціонування.

$$K_{OЖКК} = \frac{\frac{Ж_{\Phi}}{Ж_{Н}} * O\Phi_{Ж} + \frac{В_{\Phi}}{В_{Н}} * O\Phi_{В} + \frac{Г_{\Phi}}{Г_{Н}} * O\Phi_{Г} + \dots}{O\Phi_{Ж} + O\Phi_{В} + O\Phi_{Г} + \dots},$$

де $K_{OЖКК}$ - коефіцієнт організації підгалузей житлово-комунального комплексу; $Ж_{\Phi}$, $В_{\Phi}$, $Г_{\Phi}$ - натуральні показники, які характеризують фактичний рівень забезпеченості населення

об'єктами житлово-комунального комплексу - житлом, водою, готелями тощо; J_H, B_H, G_H - те ж, за нормою; $O\Phi_{Ж}, O\Phi_{В}, O\Phi_{Г}$ - вартість основних фондів по підгалузях житлово-комунального комплексу.

Досвід країн з розвинутою ринковою економікою показує, що житлово-комунальний комплекс є ключовим компонентом будь-якої економіки та економічної діяльності в цілому. Він може при обґрунтованій соціально-економічній політиці використовуватися в якості рушія економічного зростання.

Розділ 2. Механізм державного регулювання і розвитку житлово-комунального комплексу. Зростання економічного потенціалу територій, їх структурні перетворення та інші господарські успіхи є важливою, а у багатьох випадках - і вирішальною умовою територіального розвитку. Регіональна політика держави - це політика недопущення і згладжування різких територіальних диспропорцій. По відношенню до регіонів держава працює переважно в режимі "підтримки", а не "розвитку". Проте сучасна "підтримка" з деяких об'єктивних причин не сприяє виходу регіонів з важкого положення. При проведенні регіональної політики необхідним є виважений баланс централізації і децентралізації, державності та автономності, природних відмінностей і неминучого нівелювання.

Організаційно-економічний механізм галузей невиробничої сфери - це сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених соціально-економічних процедур і сфер діяльності, основною метою яких є регулювання процесів суспільного саморозвитку.

Оскільки житлово-комунальний комплекс є важливою частиною економічної діяльності в цілому, кожний регіон і кожне муніципальне утворення повинні мати конкретну і реалістичну програму розвитку з чітко окресленими цілями. Мова йде про стратегічні програми дій регіональної та місцевої влади, значною мірою розраховані на використання власних ресурсів. Розвиток і побудова ринку житла можливі за докорінної трансформації економічних відносин у житлово-комунальному комплексі. До таких умов відносяться: відповідна законодавча база, інституціональні фактори, макроекономічні умови, фінансово-кредитні фактори, соціально-політичні та психологічні умови, розгорнута і доступна інформація.

Житлово-комунальний комплекс - це сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених підприємств і видів діяльності, орієнтованих на позитивну динаміку рівня та якості життя населення, що забезпечують стабільну, збалансовану соціальну орієнтацію потенціалу підвідомчих територій.

Держава прийняла протягом останніх років ряд законодавчих і нормативних документів, що сприяють ринковим перетворенням у житлово-комунальному комплексі. Головним напрямком його розвитку повинна стати політика ефективного попиту на житло, її реалізація можлива за умов реформування житлово-комунального комплексу. зміни існуючого способу фінансування будівництва, акумуляції різних джерел його розвитку.

На структурну перебудову економіки житлово-комунального комплексу великою мірою впливає державне регулювання. Це втручання доцільне у зв'язку з фінансовою підтримкою пріоритетних напрямків у середині комплексу та напрямків розвитку соціальної інфраструктури. Держава за допомогою механізму оподаткування, надання податкових пільг і виділення бюджетних субсидій спонукає суб'єкти господарювання до здійснення таких варіантів діяльності, котрі задовольнятимуть інтереси та потреби суспільства.

Низька ефективність бюджетного фінансування як одного з регуляторів економіки зумовила його різке зниження в умовах лібералізації цін; дотації збереглися лише на певні категорії товарів. Так, у державному бюджеті України на 1997 рік у статті "Фінансування заходів, пов'язаних із здійсненням державного регулювання цін" закладено 338.340 тис.грн. (або 1,23 % витрат), у тому числі на газ природний, який використовується населенням - 1,13%; на житлово-комунальне господарство (водопостачання, міський електротранспорт, водовідведення, тепlopостачання, житлове господарство) - 0,03 %.

Разом з тим можливості додаткового виділення коштів з бюджету постійно скорочуються внаслідок зменшення надходжень від народного господарства і дефіциту бюджету. Залишковий принцип фінансування за цих умов лише ускладнює ситуацію. Тому потрібно переглянути діючий

порядок кошторисного планування. Все це зумовлює необхідність опрацювання нових методів господарювання, удосконалення фінансового механізму у невиробничій сфері в цілому.

Визначальним напрямком діяльності регіональних органів влади є розробка і здійснення планів економічного і соціального розвитку на підвідомчій території. Витрати регіональних бюджетів мають тенденцію до збільшення у зв'язку із зростанням і ускладненням місцевого господарства, розширенням невиробничої сфери, підвищенням вартості основних фондів житлово-комунального комплексу та рівнем його технічної оснащеності. Розвиток урбанізації збільшує потреби мешканців малих і великих міст, селищ та сільських поселень, де у все більших масштабах розвивається житлово-комунальний комплекс.

В умовах розширення самоврядування окремих регіонів зростає значення місцевих Бюджетів, з яких здійснюється фінансування економічних, соціальних і культурних заходів. Місцеві органи влади самостійно опрацьовують, затверджують і виконують свої бюджети. У перехідний період до ринку всі самостійні ланки бюджетної системи повинні стати активними інструментами перерозподілу національного доходу для задоволення загальнодержавних потреб, впливу на поліпшення вартісних пропорцій суспільного виробництва, розвитку ринкової інфраструктури і забезпечення соціальних гарантій громадян.

Планування та прогнозування - найважливіші елементи свідомого управління соціально-економічними процесами. Вони використовуються для визначення раціональних пропорцій розвитку економіки. У дисертації велику увагу надано плануванню діяльності житлово-комунального комплексу, використанню прогресивних методів планування, оцінки рішень, багатоваріантності розрахунків на основі застосування новітньої техніки. Для упорядкування процесів планування всю різноманітність об'єктів житлово-комунального комплексу розподіляють на підгалузі. До першої групи відносяться підгалузі, котрі безпосередньо забезпечують певний рівень комфортності проживання у житловому фонді: водопостачання, каналізація, тепlopостачання, газифікація, електричні мережі і санітарна очистка. До другої групи входять підгалузі житлово-комунального комплексу, для яких є характерною безпосередня відсутність зв'язку з житловим будівництвом.

Капітальні вкладення, що направляються на розвиток житлово-комунального комплексу, передбачено державним бюджетом країни. Показники рівня комунального обслуговування обчислюються як оцінка та обґрунтування варіантів плану комунального будівництва і мають, як правило, натуральний характер. У комплексному плані соціального розвитку і підвищення рівня життя народу перспективи комунального господарства знаходять відбиття у ряді синтетичних характеристик (баланс грошових доходів і витрат населення, реальні доходи населення, загальний обсяг споживання послуг населенням, споживчий бюджет, загальний обсяг споживання матеріальних благ та послуг) у вартісній формі. Існуюча практика планування не забезпечує співставлення натуральних і вартісних показників рівня комунального обслуговування і можливості взаємного переходу від одних до інших. Удосконалення організаційно-економічного механізму передбачає поліпшення розробки проектів планів розвитку галузей у територіальному розрізі та розгляд їх спільно з обласними адміністраціями, а також повідомлення їм контрольних цифр, основних показників проектів і затверджених планів по підприємствах, що знаходяться на території регіону, та організаціях житлово-комунального комплексу.

Метою планування діяльності житлово-комунального комплексу є досягнення нормативних показників забезпеченості послугами з урахуванням їх територіальної диференціації та необхідних пропорцій у розвитку окремих підгалузей. Ступінь наближення рівня планових показників житлово-комунального обслуговування до відповідних нормативних значень спутує основним критерієм порівняльної ефективності різних варіантів плану при заданих ресурсних обмеженнях. Удосконалення системи планових показників включає цілий комплекс заходів, найважливішими з яких є: підсилення ролі показників, що характеризують кінцеві результати розвитку і функціонування житлово-комунального комплексу, ефективність використання ресурсів, підвищення ступеня взаємної погодженості показників по видах планів і стадіях планування, розділах плану, комплексах планово-економічних задач і видах показників; удосконалення складу і співвідношення розрахункових та затверджуваних показників; створення

внутрішньокomплексної багаторівневої системи взаємопов'язаних показників. Найважливішим напрямком підвищення комплексності планів розвитку житлово-комунального господарства є удосконалення форм і методів поєднання галузевого і територіального планування, підвищення рівня збалансованості планів.

Розділ 3. Науково-методичні положення планування житлово-комунального комплексу в умовах нововведень. Зараз житлово-комунальне господарство України увійшло в етап радикального реформування. Його необхідність зумовлена, з одного боку, величезним навантаженням на бюджети всіх рівнів дотації житлово-комунального комплексу, а з іншого, безадресною, по суті, системою державної підтримки населення. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління невиробничою сферою створює необхідні передумови для найбільш повного і швидкого розвитку економічних методів господарювання у середині системи, можливість максимального використання наявних резервів. Кінцевими результатами реформ повинні стати: задоволення потреб населення країни у послугах житлово-комунального господарства на рівні установлених стандартів якості проживання; забезпечення доступності житла для широких верств населення; включення у повному обсязі ринкових механізмів у процесі функціонування галузей житлово-комунального комплексу; перехід до повного фінансування галуззі за рахунок платежів населення з наданням житлових субсидій тим, хто цього потребує.

Організаційно-економічний механізм управління житлово-комунальним комплексом являє собою складний багатоплановий і динамічний організм, що складається з взаємопов'язаних ланок, тому необхідною умовою його успішного функціонування повинно стати комплексне, узгоджене удосконалення всіх його складових.

Останніми роками загострилися існуючі раніше та виникли нові диспропорції у розвитку житлово-комунального комплексу. Рівень його розвитку, організація, якість і надійність роботи не відповідають сучасним вимогам. У дисертації запропоновано схему управління, що передбачає дво-, а з урахуванням подвійного підпорядкування підприємств - трирівневу систему. Основними ланками стають виробничі об'єднання і великі підприємства житлово-комунального комплексу України.

Отже, у житлово-комунальному комплексі буде діяти така генеральна схема організаційно-економічного управління: житлово-комунальний комплекс - виробничі об'єднання областей - міські і районні багатогалузеві об'єднання житлово-комунального комплексу (рис. 1). Новий господарський механізм цієї сфери господарювання повинен орієнтуватися на інтереси споживача, на підсилення уваги до індивідуального замовника і якості обслуговування. Реформування структури управління, спрямоване на погодження інтересів окремих ланок невиробничої сфери, як показує досвід, у деяких випадках дозволяє змінити характер економічних відносин між ними, підвищити ефективність їх взаємодії. Постійне удосконалення організаційно-економічної структури управління є нагальною необхідністю у сучасних умовах господарювання.

Для проведення аналізу функціональної структури житлово-комунального комплексу має бути використана рекомендована у дисертації система показників, що розкривають особливості його розвитку і функціонування в умовах ринкової економіки. За допомогою запропонованих показників стає можливою комплексна оцінка розвитку основних елементів і системи управління житлово-комунального комплексу у цілому.

Система показників удосконалення організаційно-економічного механізму управління житлово-комунальним комплексом передбачає єдність організаційно-економічної, методологічної і технічної політики у цій галузі. Дана система показників певною мірою забезпечує реалізацію підходу до визначення економічної ефективності по удосконаленню організаційно-економічного механізму управління житлово-комунальним комплексом шляхом урахування їх впливу на апарат управління і на виробничо-господарську діяльність.

У дисертації визнано за необхідне здійснення реформи житлово-комунального комплексу у режимі та в рамках процесу прискорення економічного і соціального розвитку країни. Відзначено, що реформа повинна бути радикальною, глибокою, такою, що комплексно вирішує коло всіх питань перебудови господарського механізму як цілісної системи. Головним чинником, який визначає нагальність переходу до принципово нового організаційно-економічного механізму, є

кардинально нові завдання, які необхідно вирішувати в умовах ринкової економіки.

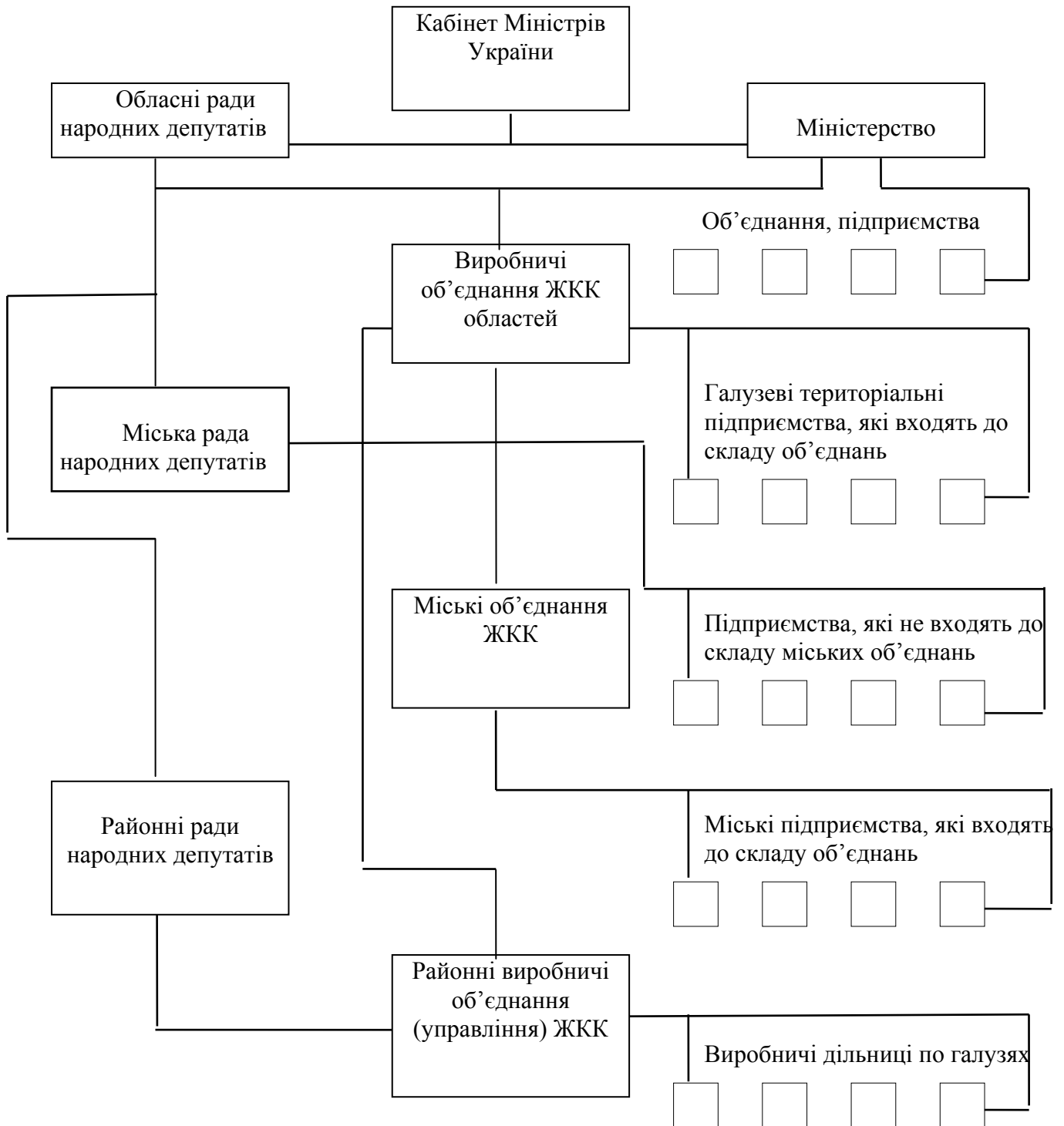

Рис. 1. Принципова схема управління житлово-комунальним комплексом України

Одним з найважливіших напрямків удосконалення планування житлово-комунального комплексу є підсилення цілеспрямованості планів його економічного і соціального розвитку.

У сучасних умовах особливо актуальним стає завдання обґрунтування системи цілей плану, дотримання народногосподарських інтересів при визначенні ресурсів, необхідних для їх досягнення. Комплексна система показників цих планів дає можливість оцінювати рівень соціального розвитку окремих регіонів, дозволяє місцевим господарським органам окреслювати проблеми розвитку регіонів і шляхи їх розв'язання, знаходити ресурси для збалансованого, гармонійного функціонування невиробничої сфери, розвиваючи галузі матеріального виробництва. Стратегічне планування житлово-комунального комплексу в Україні на державному рівні здійснюється у формі прогнозів, які входять до складу комплексного прогнозу соціально-економічного розвитку країни як його розділи. На регіональному рівні також складаються програми і плани розвитку житлово-комунального комплексу. Опрацювання планових документів на муніципальному рівні відбувається з виділенням об'єктів планування за формами власності.

Розділ 4. Економіко-математичні методи і моделі у плануванні діяльності житлово-комунального комплексу. Цільові установки соціальної політики у галузях невиробничої сфери, заходи щодо їх досягнення матеріалізуються у різних планових документах, у тому числі у державному, регіональних та місцевих бюджетах, державних і регіональних цільових програмах. Планування діяльності житлово-комунального комплексу і його підгалузей, підприємств, які становлять складову частину народногосподарського планування, повинно здійснюватися відповідно до загальнометодичних принципів управління економікою. Організації та підприємства житлово-комунального комплексу самостійно опрацьовують фінансові плани. Для складання кошторисів як вихідні дані використовуються контрольні цифри та економічні нормативи.

Системний підхід до планування житлово-комунального комплексу полягає у визначенні кожного підприємства як елемента внутрішньоконструкційної підсистеми з урахуванням вимог, що висуваються до розвитку цієї підсистеми. У свою чергу, кожна така підсистема постає як елемент підсистеми більш високого порядку, і так до тих пір, доки у якості єдиної системи не розглядатиметься весь житлово-комунальний комплекс. У такий спосіб досягається повнота вираження економічних вимог до планування діяльності підприємств, а ієрархічна структура таких вимог зумовлює необхідність багаторівневої організації системи планування.

При конструюванні оптимізаційних моделей у дисертації урахувалися певні обставини. Аналіз взаємозв'язків даного багатогалузевого комплексу у системі суспільного виробництва показує, що різні сфери економіки підгалузей, з одного боку, неоднаково реагують на зміни внутрішньої структури і динаміки розвитку житлово-комунального комплексу, з іншого - справляють різний вплив на показники його розвитку та ефективність. Загальним критерієм оцінки діяльності невиробничої сфери є ступінь задоволення потреб суспільного виробництва у відповідній продукції (роботах, послугах). Моделювання економічних процесів житлово-комунального комплексу є одним з найбільш суттєвих та актуальних завдань, що реалізуються на машинних комплексах.

Практика розв'язання виробничих задач планування викликала необхідність опрацювання теорії та методів аналізу невластивих задач математичного програмування. У дисертації сформульовано поняття невластивої задачі, задачі, яка не має властивості одночасного розв'язування прямої та подвійної задач і співпадання їх оптимальних значень. Для знаходження рішення невластивої задачі лінійного програмування коригуються як система обмежень, так і сама функція.

Суперечливі теоретичні моделі, застосовувані при плануванні житлово-комунального комплексу, в умовах переходу до ринкової економіки відбивають складні соціальні та техніко-економічні ситуації. Причини, що викликають несумісність задач оптимального планування діяльності житлово-комунального комплексу, умовно розбито на дві групи: об'єктивні (складний характер виробництва, що поєднує різні підгалузі зі складними взаємозв'язками; наявність зон невизначеності у ході виробничої діяльності, виявлення неконтрольованих зовнішніх дій на хід виробництва і на процес прийняття рішень при плануванні; об'єктивна неможливість повної відповідності плану і характеру його виконання) і суб'єктивні (відставання у часі одержання у

повному обсязі необхідної та достовірної техніко-економічної інформації для оптимального планування; відсутність повної узгодженості інтересів окремих під галузей, їх підрозділів і всієї системи в цілому; недосконалість існуючих моделей, методів, алгоритмів оптимального планування та відсутність необхідного взаємозв'язку планування і прогнозування, що не дозволяє правильно оцінювати деякі визначальні параметри галузевого комплексу; наявність суб'єктивних оцінок у процесі прийняття рішень при плануванні діяльності галузевого комплексу, коли часто завищуються внутрішні резерви виробництва).

Для подолання труднощів, що виникають у ході оптимізації планів виробництва в умовах несумісності, проводили пошук нових шляхів, підходів до аналізу виробничих ситуацій, при оптимальному плануванні. З метою наочності та загального викладення процедур коригування суперечливої системи обмежень запропонований підхід до подолання несумісності у задачах перспективного і поточного планування діяльності житлово-комунального комплексу подається на прикладі моделей задач планування виробничо-господарської діяльності підприємства.

У дисертації пропонується ряд моделей оптимального планування з використанням невластивих задач лінійного та випуклого програмування. Як об'єкт дослідження розглядається одна з провідних підгалузей житлово-комунального комплексу - система міськелектро транспорту Дніпропетровської області. Основна економіко-математична модель задачі має такий вигляд:

Ошибка!

де y_{1n}^s, y_{2m}^s ($n = \overline{1; 3}; s = \overline{1; 5}$, $m = \overline{1; 2}; s = \overline{1; 5}$) - шуканий обсяг пасажирських перевезень (трамвай, тролейбус) у відповідному місті у S -му році; c_{1n}^s, c_{2m}^s ($n = \overline{1; 3}; s = \overline{1; 5}$), ($m = \overline{1; 2}; s = \overline{1; 5}$) - доход, одержуваний від пасажирських перевезень (трамвай, тролейбус) у відповідному місті у S -му році. Обмеження на витрати для організації пасажирських перевезень (трамвай, тролейбус) по області за весь період планування визначаються за формулами:

$$\sum_{n=1}^3 \sum_{s=1}^5 a_{1n}^s y_{1n}^s \leq \Phi_1, \quad \sum_{m=1}^2 \sum_{s=1}^5 a_{2m}^s y_{2m}^s \leq \Phi_2,$$

де Φ_1, Φ_2 - витрати (трамвай, тролейбус) у цілому по області за весь період планування; a_{1n}^s, a_{2m}^s - собівартість перевезення 1000 пасажирів (трамвай, тролейбус) у S -му році. Як правило, ця задача є несумісною, тому для оцінки міри несумісності розв'язується наступна задача:

$$\min \{ \varphi_1 + \varphi_2 + \lambda_1 + \lambda_2 \},$$

де прирощення $\varphi_1, \varphi_2, \lambda_1, \lambda_2$ додано до тих показників, які за змістом задачі підлягають коректуванню. У результаті розв'язання одержаної сумісної задачі обчислюється оптимальний план обсягів пасажирських перевезень по кожному об'єкту, виду перевезень та планованому року. Доход (С), одержуваний від виконання цього плану, обчислюється у такий спосіб:

Ошибка!

Після розв'язання задачі оптимального планування обсягів пасажирських перевезень з використанням невластивих задач лінійного програмування одержано оптимальні плани, визначено максимальне значення доходу за умовами задачі, розглянуто можливість виконання обсягів пасажирських перевезень при виділених фондах на витрати та встановлених верхніх та нижніх меж на обсяги пасажирських перевезень, а також знайдено значення, що дозволяють привести економічні показники у відповідність до виділених фондів і можливостей електротранспорту області.

У дисертації також розглянуто галузеву модель оптимального планування діяльності житлово-комунального комплексу. Задача полягає в тому, щоб віднайти значення змінних X_{ij} , тобто вибрати такі варіанти розвитку підгалузей, які забезпечують найменші витрати і відповідають такій системі обмежень: обсяг випуску продукції (виробів, послуг) не менше потреби у ній:

обсяг випуску продукції (виробів, послуг) не менше потреби у ній:

Ошибка!

ресурси кожного виду обмежені виділеною кількістю:

Ошибка!

Цільова функція - загальна сума витрат мінімальна:

Ошибка!

де i - номер підгалузі, $i = 1, 2, \dots, m$; j - номер варіанта розвитку підгалузі, $j = 1, 2, \dots, n$; k - номер виду використовуваного ресурсу, $k = 1, 2, \dots, l$; r - вид продукції, що випускається для багатопродуктового виробництва, $r = 1, 2, \dots, g$; t - номер року планового періоду, $t = 1, 2, \dots, T$. Змінні: x_{ij} - величина $\geq 0,5$ або $< 0,5$, залежно від того, приймається або відхиляється j - й варіант по i - й підгалузі. Праві частини обмежень: P - потреба у продукції, що випускається (роботи, послуги); S^k - величина виділених підгалузям ресурсів k - того виду.

З урахуванням розшифровки даних по роках планованого періоду цільова функція набуває вигляду:

Ошибка!

У результаті проведеного дослідження задач планування обсягів пасажирських перевезень підприємствами міськелектротранспорту області було встановлено, що при впровадженні двох варіантів розвитку (реконструкція та організаційно-технічні заходи з технічного переоснащення галузі) досягається значна економія витрат (7,8 %). Розрахунки проводилися з використанням реальних даних за видами перевезень.

Розділ 5. Планування розвитку житлово-комунального комплексу в умовах ринкової економіки. Житлово-комунальний комплекс є однією з провідних галузей невиробничої сфери. Житлово-комунальний комплекс в умовах переходу до ринкових відносин стає головним чинником соціально-економічного прогресу. Для аналізу і оцінки інтенсифікації житлово-комунального комплексу застосовується широка система різноманітних показників, що зумовлена як специфікою галузі, так і відсутністю можливості використання будь-якого єдиного показника. Житлово-комунальний комплекс має все необхідне для динамічного та сталого розвитку економіки (табл. 1).

Таблица 1

**Експлуатаційна діяльність
житлово-комунального комплексу Дніпропетровського регіону**

№ п/п	Показники	Одиниця виміру	1995 р.	1996 р.	Зміни показників 1996 р. до 1995 р., %
1	Перевезено пасажирів міськ-електротранспортом - всього	млн .чол.	376,8	474,5	125,9
	у тому числі:				
	трамваєм	-"	241,0	252,2	104,7
	тролейбусом	-"	135,8	222,3	163,7
2	Виробництво теплової енергії	тис. Гкал	8577	9772	113,9
3	Відпуск води споживачам	млн. м ³	554,9	537,4	96,8
4	Пропускання стічних вод	-"	472,8	466,6	98,7
5	Реалізовано квітів	млн.шт.	4,8	2,0	41,7
6	Надано ліжко-місць готелями	млн .л/добу	0,36	0,12	32,7
7	Загальна площа житлових приміщень	млн. м ²	24,5	26,1	106,5
8	Площа орендованих приміщень	-"	0,9	0,8	88,9

Так, загальний обсяг продукції (робіт, послуг) у 1996 році у житлово-комунальному комплексі Дніпропетровського регіону склав 536,1 млн.грн., в тому числі у розрахунку на 1 міського жителя - 152,1 грн. Збитки - 175,3 млн.грн. Виробіток на одного працівника (умовний) І 1577 грн. проти 5947 у 1995 році. Витрати на 1 грн. доходів - 1,37 грн., фондівдача - 0,7 грн., у тому числі у промисловості - 1,32 грн. Обсяг капітальних вкладень у 1997 році склав 147,5 млн.грн. Проте виявлено цілий ряд недоліків і негативних явищ, притаманних функціонуванню житлово-комунального комплексу. Наприклад, питома вага робітників, зайнятих ручною працею складає більше 60 %. Найважливішою проблемою для підприємств та організацій є фондівдача, що становить 12-14 коп. Залишаються високими внутрішньозмінні витрати робочого часу (від 14 до 17 %), велика кількість збиткових підприємств. Всі ці моменти націлюють на переорієнтування економічного розвитку житлово-комунального комплексу з кількісних на якісні чинники зростання, тобто переведення економіки на інтенсивний шлях розвитку.

Значущість галузей невиробничої сфери зростає у зв'язку з вирішенням завдань інтенсифікації суспільного виробництва, істотного підвищення його ефективності на основі науково-технічного прогресу. Серед галузей невиробничої сфери найважливіша роль відводиться житлово-комунальному комплексу, який у розвинутому суспільстві стає продуктивною силою, а в умовах переходу до ринкових відносин - найважливішим чинником соціально-економічного прогресу.

Шляхи підвищення ефективності діяльності житлово-комунального комплексу різні. Особливе місце серед них займають підвищення продуктивності праці, раціональне використання основних виробничих фондів, зниження матеріаломісткості, ефективне використання капітальних вкладень, удосконалення структури суспільного виробництва, підвищення якості продукції тощо. На прикладі провідних підгалузей житлово-комунального комплексу розглянуто актуальні завдання і напрямки їх розвитку, успішне вирішення яких буде сприяти його інтенсифікації та підвищенню ефективності.

В основу планових рішень по використанню трудових ресурсів у житлово-комунальному комплексі покладено принцип постійного зростання їх ефективності. Україна відноситься до держав з обмеженими трудовими ресурсами, тому на перший план виходить завдання зниження потреб різних галузей народного господарства у робочій силі, в тому числі в житлово-комунальному комплексі.

Інтенсивний варіант розвитку економіки житлово-комунального комплексу передбачає раціональне використання матеріальних ресурсів, зниження матеріаломісткості суспільного продукту. Підприємствами та організаціями житлово-комунального комплексу проводиться певна робота по раціональному і бережливому витрачання матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів, зниженню матеріаломісткості виробництва на підставі прискорення науково-технічного прогресу, впровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій, машин та устаткування, більш повного використання вторинних ресурсів і відходів виробництва. План підвищення технічного рівня житлово-комунального комплексу сформовано по типу цільової комплексної програми, що забезпечує його вихід на певні техніко-економічні рубежі.

Аналіз розвитку сучасної економіки України свідчить про уповільнення темпів її зростання, невиконання завдань за більшістю показників, послаблення пропорційності. У невиробничій сфері це виявилось у відставанні галузей, повільному підвищенні технічного рівня продукції, низьких темпах її зростання у різних галузях і у житлово-комунальному комплексі. Найбільш чітко відрив вартісних пропорцій від пропорцій виробництва виявився у зниженні попиту і пропозиції товарів на ринку. Зростають щорічні розміри бюджетного дефіциту.

Бюджет через фінансові ресурси здійснює вплив на фінансування оптимальних пропорцій у процесі фінансового забезпечення витрат і стимулювання ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, забезпечує формування оптимальних раціональних пропорцій, тобто найбільш раціональне територіальне розміщення продуктивних сил.

У житлово-комунальному комплексі України створюється практично новий організаційно-економічний механізм управління підприємствами, об'єднаннями та організаціями, що дозволяє тісно пов'язувати їх інтереси з інтересами держави. З метою ліквідації незбалансованості між попитом і пропозицією взято курс на випереджаючі темпи зростання платних послуг.

Головним напрямком удосконалення господарського механізму житлово-комунального комплексу та всієї невиробничої сфери повинні стати усунення відомчості і перехід до цільового розподілу ресурсів через систему фондів, організованих за територіальним принципом. У перспективі основним джерелом формування фондів соціально-економічного розвитку (місцевих, регіональних і загальнодержавних) повинні слугувати диференційовані по районах відрахування підприємств та організацій за використання місцевих ресурсів.

За рахунок коштів держави повинна забезпечуватися реалізація системи нормативних показників розвитку житлово-комунального комплексу, організованої в єдиний комплексний стандарт умов життя. Такий стандарт має містити разом із забезпеченістю житлом показники доступності систем комунального обслуговування (водопостачання, водовідведення, міськелектротранспорт, центральне опалення, готелі тощо).

Єдиний комплексний стандарт умов життя - це комплекс нормативно-правових показників рівня розвитку невиробничої сфери як організаційно-економічної системи, що диференційовані за територіальними умовами і включають систему соціальних гарантій прав громадян на житло, відпочинок, охорону здоров'я, освіту тощо.

Досягнення комплексного стандарту повинно стати основним принципом планування житлово-комунального комплексу, формування і розподілу ресурсів на соціальні потреби. Плани розвитку територій, інтегровані в систему народногосподарського планування, покликані слугувати головним інструментом практичної реалізації комплексного стандарту. Пропорційність внутрішньогосподарського комплексу необхідно планувати з обов'язковим урахуванням міжгалузевих пропорцій та зв'язків.

Основна мета розвитку житлово-комунального комплексу на перспективу сформульована у вигляді завдання по створенню на території держави комплексної, індустріальної оснащеної матеріально-технічної бази об'єктів житлово-комунального комплексу, здатної забезпечити повне задоволення потреб і попиту всіх соціально-економічних груп населення на послуги.

Важливою умовою підвищення міжгалузевої пропорційності житлово-комунального комплексу є відповідність рівнів розвитку підгалузей. Узагальнюючим показником рівня розвитку підгалузей житлово-комунального комплексу повинна бути ефективність виробництва.

Досягнення повної збалансованості та оптимальності розвитку економіки житлово-

комунального комплексу є спільною вимогою закону планомірного пропорційного розвитку і категорії ефективності суспільного виробництва. Народногосподарська ефективність житлово-комунального комплексу відображає, насамперед, рівень задоволення суспільних потреб у кінцевій продукції (послугах), а також систему синтетичних показників, що є соціально-економічними результатами діяльності комплексу.

Планування удосконалення організаційно-економічного механізму управління житлово-комунальним комплексом вимагає оптимального для кожного етапу поєднання централізації керівництва і господарської самостійності кожного підприємства комплексу в цілому. Всі заходи щодо найбільш раціонального виконання планових завдань та досягнення поставлених цілей у межах наявних ресурсів опрацьовуються самим об'єктом. При цьому у якості обмежувачів виступають загальні ресурси житлово-комунального комплексу, котрими він буде розпоряджатися у планованому періоді, і загальні результати, які він повинен одержати в кінці цього періоду.

Підвищення стимулюючої ролі планування можливе на підставі взаємозв'язку зростання ефективності економіки регіону і ресурсів, що виділяються на розвиток соціальної сфери і в тому числі житлово-комунального комплексу.

Необхідно також забезпечувати матеріально-фінансову збалансованість планів розвитку регіонів, кардинальне удосконалення балансового розділу територіального плану.

Розрахунок у регіональному плані інтегральних показників інтенсифікації та зростання ефективності житлово-комунального комплексу дозволяє проводити пряму ув'язку економічного і соціального розділів плану, здійснювати наскрізне соціально-економічне планування розвитку невиробничої сфери.

ВИСНОВКИ

Сформульована у дисертації концепція розвитку суб'єктів невиробничої сфери у сучасних умовах передбачає їх еволюцію як єдиної цілісної системи, що є складовою організаційно-економічного механізму управління галузями невиробничої сфери.

Оцінка соціально-економічного стану суспільства, ходу реформ в Україні свідчить про те, що здійснення економічної політики на сучасному історичному етапі вимагає створення ефективного організаційно-економічного механізму управління. Відповідно до поставленої мети у дисертаційній роботі вирішено такі проблеми:

1. Науково обґрунтовано концепцію нового підходу у теорії оперативного управління складовими соціально-економічної системи і опрацьовано методологію організаційного проектування механізму оперативного регулювання та перспективного планування виробничих процесів як сукупності соціально-економічних факторів в умовах перехідного періоду до ринкових відносин і нестабільності соціального та економічного середовища новоствореного державного устрою України.

2. Встановлено, що темпи реорганізації економічних, політичних, соціальних структур та інститутів у масштабах держави у перехідний період - найскладніша і фундаментальна проблема соціально-економічного управління суспільством.

Показано, що комплексний розвиток економіки України являє собою збалансовану пропорційну динаміку виробничої і невиробничої сфери господарства регіонів, що базується на пріоритетному розвитку галузей спеціалізації при одночасному комбінованому розвитку взаємопов'язаних галузей та виробництв.

Житлово-комунальний комплекс як один з елементів комплексного розвитку держави розвивається подібно до складної ієрархічної системи і покликаний безпосередньо вирішувати соціально-економічні проблеми суспільства.

Гармонійна діяльність будь-якого регіону стає можливою лише тоді, коли досягається пропорційний комплексний розвиток всіх його галузей, утому числі житлово-комунального комплексу. А раціональна збалансованість функціонування житлово-комунального комплексу відповідно до можливостей, сприятливих чинників та умов регіону є базою для прискорення темпів економічного розвитку при високій ефективності всього суспільного виробництва.

3. У роботі певною мірою реалізовано одну з найважливіших закономірностей теорії управління - забезпечення постійної відповідності суб'єкта та об'єкта оперативного управління. Показано, що соціально-економічне середовище є повсякденною економічною реальністю, у якій діє індивідуум. Це однаково стосується виробництва, організації, установи, галузі, всіх, хто зайнятий виробництвом. розподілом і використанням сукупного суспільного продукту.

Перехід економіки централізованого планування до ринку означає повну зміну соціально-економічного контексту, що зумовлює поведінку кожного суб'єкта господарювання. У зв'язку з цим дослідження мають комплексний характер, що одночасно включає пакет рішень у частині:

- реформи організаційно-економічного механізму управління галузями невиробничої сфери;
- методології планування внаслідок використання економічних та послаблення впливу адміністративно-командних методів управління житлово-комунальним комплексом;
- опрацювання принципово нової схеми управління комплексом, де основними ланками стають виробничі об'єднання та підприємства;
- обґрунтування системи показників, рекомендованих для проведення аналізу функціональної структури житлово-комунального комплексу на різних рівнях управління;
- упорядкування самого суб'єкта управління з урахуванням прискореної розробки ефективних управлінських рішень.

4. Системний підхід у плануванні діяльності житлово-комунального комплексу полягає у розгляді кожного його підприємства як елемента внутрішньоконструкційної підсистеми. Існуюча ієрархічна структура управління зумовлює необхідність багаторівневої організації системи планування.

Практика розв'язання виробничих завдань планування житлово-комунального комплексу показала необхідність впровадження математичного програмування. Завдяки досвіду роботи із суперечливими моделями, з невластивими задачами отримано різні конструкції, що відбивають в умовах ринкової економіки складні соціальні і техніко-економічні ситуації.

Розглядаючи житлово-комунальний комплекс як автономний господарський механізм, необхідно відзначити, що існуючі особливості його діяльності та практика планування, що склалася) викликають несумісність ряду задач оптимального планування. У роботі висвітлено причини виникнення цього явища) методи подолання несумісних обмежень у задачах перспективного і поточного планування діяльності комплексу.

5. Зараз житлово-комунальний комплекс має у розпорядженні все необхідне для динамічного і стабільного розвитку економіки, проте його екстенсивний характер в умовах зростаючих масштабів виробництва і ускладнених господарських зв'язків призводить до виникнення негативних тенденцій в економіці. У зв'язку з цим у дисертаційній роботі опрацьовано новий організаційно-економічний механізм управління галузями невиробничої сфери, запропоновано шляхи підвищення його ефективності.

На прикладі житлово-комунального комплексу у дисертаційній роботі досліджуються напрямки технічного переозброєння виробництва, прискорення науково-технічного прогресу за рахунок швидкого оновлення його матеріальної бази, ефективного використання досягнень науки і техніки у виробництві.

Новий організаційно-економічний механізм управління передбачає забезпечення запланованих пропорцій у розвитку житлово-комунального комплексу на підставі застосування переважно економічних методів господарського керівництва.

6. Опрацьований організаційно-економічний механізм управління забезпечує розвиток суб'єктів невиробничої сфери згідно із цільовими завданнями плану. Це дозволяє узгоджувати інтереси підгалузей і підприємств комплексу з інтересами народного господарства та впливати на формування галузевих пропорцій з метою їх відповідності суспільним потребам, вимогам ефективного ринкового механізму господарювання.

Реалізація системи нормативних показників розвитку житлово-комунального комплексу визначається єдиним комплексним стандартом умов життя. Отже, досягнення комплексного стандарту стає основним принципом планування житлово-комунального комплексу) формування і розподілу ресурсів на соціальні потреби.

Удосконалення організаційно-економічного механізму управління житлово-комунальним комплексом потребує оптимального поєднання державного регулювання з господарською самостійністю та ініціативою в цілому.

У дисертаційній роботі пропонується удосконалення управлінських структур невиробничої сфери провадити по всьому циклу "наукові дослідження і розробки - інвестиції - збут - обслуговування". У контексті цих заходів треба розгорнути роботу по підпорядкуванню орієнтованих на місцевий ринок середніх і дрібних підприємств житлово-комунального комплексу регіональним органам влади; ввести новий порядок формування бюджетів, згідно з яким до місцевих бюджетів за нормативами вноситься частина коштів за використані підприємствами трудові та природні ресурси) а також штрафи за забруднення навколишнього середовища.

З послабленням втручання із центру і розширенням територіальних управлінських функцій підвищується значення регіонального комплексного планування розвитку житлово-комунального комплексу. У цьому напрямку розвивається довгострокове цільове комплексне програмування) що виступає одним з елементів регіонального планування.

7. Запропонована в дисертації цілісна методологічна концепція удосконалення організаційно-економічного механізму управління на всіх рівнях розвитку галузей невиробничої сфери базується на нових наукових підходах і результатах дослідження) які стали основою:

опрацювання та апробації нових моделей організаційної побудови механізмів оперативного регулювання і обґрунтування специфічних особливостей функціонування таких систем;

апробації концепції підвищення якості функціонування механізмів оперативного регулювання виробничих процесів підприємства як складової соціально-економічної системи;

нового підходу до використання трудових і матеріальних ресурсів у нових умовах господарювання;

обґрунтування концепції та апробації методології планування та оперативного управління на основі соціально-економічних пріоритетів;

розробки і обґрунтування моделей організаційно-економічних структур та механізмів оперативного регулювання процесів дискретного характеру для сучасних умов господарської діяльності;

обґрунтування механізму переходу від традиційних до нових) більш ефективних форм і методів оперативного і перспективного управління організаційно-економічними структурами широкого спектра діяльності.

Список опублікованих праць здобувача за темою дисертації

Крамаренко Г.А. Рынок: непроеизводственная сфера общественного производства. - Донецк: ИЭП НАН Украины, 1998. - 230 с.

2. Крамаренко Г.А. Непроизводственная сфера в системе общественного производства. - Дніпропетровськ: Придніпровський науковий вісник, 1997. - 80 с.

3. Крамаренко Г.А. Государственное регулирование территориального развития. - Дніпропетровськ: Придніпровський науковий вісник. -1997.-58 с.

4. Крамаренко Г.А., Ткаченко В.А. Планирование деятельности предприятий в условиях нововведений. - Дніпропетровськ: Придніпровський науковий вісник. - 1998. - 74 с. Особистий внесок: розробка методичних засад удосконалення механізму планування виробничих процесів підприємств житлово-комунального комплексу.

5. Крамаренко Г.А. Экономико-математические модели в планировании деятельности непроеизводственной сферы. Дніпропетровськ: Придніпровський науковий вісник. - 1997. - 70 с.

6. Крамаренко Г.А. Роль непроеизводственной сферы в современной экономике // Академічний огляд. - 1997. -№1-2.-С. 112-114.

7. Крамаренко Г.А. Финансово-хозяйственный механизм непроеизводственной сферы // Академічний огляд. - 1998. - №1. - С. 47-53.

8. Крамаренко Г.А. Планирование эффективности развития жилищно-коммунального комплекса // Сборник научных трудов Национальной горной академии Украины. - 1998. - Т.7. - С.

143-146.

9. Крамаренко Г.А. Методические особенности территориального планирования деятельности жилищно-коммунального комплекса // Академічний огляд. - 1998. - № 2. - С.65-70.

10. Крамаренко Г.А. Формирование отраслевой структуры и территориальной организации жилищно-коммунального комплекса // Придніпровський науковий вісник. - 1998. - № 59 (126). -С. 8-12.

11. Крамаренко Г.А. Непроизводственная сфера и ее место в системе общественного производства // Придніпровський науковий вісник. -1998.-№60 (127).-С. 99-103.

12. Крамаренко Г.А. Финансовый механизм отраслей непроизводственной сферы // Придніпровський науковий вісник. -1998. - №61 (128). - С. 5-9.

13. Крамаренко Г.А. Территориальный подход к руководству непроизводственной сферой // Придніпровський науковий вісник. -1998.-№62 (129).-С. 106-111.

14. Крамаренко Г.А. О сбалансированном планировании жилищно-коммунального комплекса // Организация и планирование отраслей народного хозяйства. - 1989. - № 96. - С. 70-74.

15. Крамаренко Г.А. Моделирование показателей деятельности жилищно-коммунального комплекса в условиях интенсификации экономики. // Наука и техника в городском хозяйстве. - 1988. - № 69. - С. 84-87.

АНОТАЦІЯ

Крамаренко Г.О. Організаційно-економічний механізм управління житлово-комунальним комплексом. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.06.01 - Економіка підприємства і організація виробництва. - Інститут економіки промисловості НАН України, Донецьк, 1998.

Дисертація містить теоретичні та методологічні дослідження розвитку організаційно-економічного механізму управління галузями невиробничої сфери в умовах перехідної економіки, формування у регіонах України ринку послуг, що надає житлово-комунальний комплекс. Запропоновано методику і обґрунтовано систему показників планування організаційно-економічних структур галузей невиробничої сфери під впливом процесів ринкоутворення. Сформовано модель планування та управління діяльністю житлово-комунального комплексу і його підприємствами на основі використання невластивих задач лінійного програмування. Опрацьовано теоретико-методологічні основи організаційно-економічного механізму функціонування цієї галузі економіки, пропозиції щодо удосконалення функціональних механізмів регулювання: інтенсифікації використання ресурсів, темпів і пропорцій розвитку, міжгалузевих пропорцій, стратегічного планування і координації інвестиційної діяльності, ефективності розвитку, а також цінового механізму.

Ключові слова: механізм, регулювання, планування, міжгалузеві пропорції розвитку, житлово-комунальний комплекс, процеси ринкоутворення, організаційно-економічний механізм.

АННОТАЦИЯ

Крамаренко Г.А. Организационно-экономический механизм управления жилищно-коммунальным комплексом. - Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени доктора экономических наук по специальности 08.06.01. - Экономика предприятий и организация производства. - Институт экономики промышленности НАН Украины, Донецк, 1998.

Диссертация содержит теоретические и методологические исследования развития организационно-экономического механизма управления отраслями непроизводственной сферы в условиях переходной экономики, формирования в регионах Украины рынка услуг,

предоставляемого жилищно-коммунальным комплексом, предложена методика и обоснована система показателей планирования организационно-экономических структур отраслей непродуцированной сферы под влиянием процессов рынокообразования. (сформирована модель планирования и управления деятельностью жилищно-коммунального комплекса и его предприятиями на основе использования несобственных задач линейного программирования. Разработаны теоретико-методические основы организационно-экономического механизма их функционирования, предложения по совершенствованию функциональных механизмов регулирования: интенсификации использования ресурсов, темпов и пропорций развития, межотраслевых пропорций развития, стратегического планирования и координации инвестиционной деятельности, эффективности развития, а также ценового механизма.

Ключевые слова: механизм, регулирование, планирование, межотраслевые пропорции развития, жилищно-коммунальный комплекс, процессы рынокообразования, организационно-экономический механизм.

SUMMARY

Kramarenko G.A. Organizational economic mechanism of management of housing communal complex. - manuscript.

The thesis for a doctor's degree by speciality 08.06.01 - Industrial economy and production organisation. - Institute of Industrial Economy of National Academy of Sciences of Ukrainian - Donetsk, 1998.

The thesis deals with theoretical and methodological investigations of organizational economic mechanism of management of nonproduction branches in transitional economic environment) service market formation in different regions of Ukraine, presented by housing communal complex. Methods and indices system of planning organisational economic structures of nonproduction branches under the influence of marketforming processes have been substantiated. Planning and management model of the housing -communal complex activity and its enterprises has been worked out on the basis of nonproper linear programming tasks.

Theoretical and methodological basis of organizational economic mechanism of their functioning and suggestions on perfection of the functional mechanisms of their regulation; intensification of resource use, tempos and proportions of development, interbranch proportions of development, strategic planning and coordination of investment activity, development effectiveness and also target market mechanism have been developed.

Key words; mechanism, regulation, planning, interbranch proportions of development, housing-communal complex, market formation processes, organizational economic mechanism.